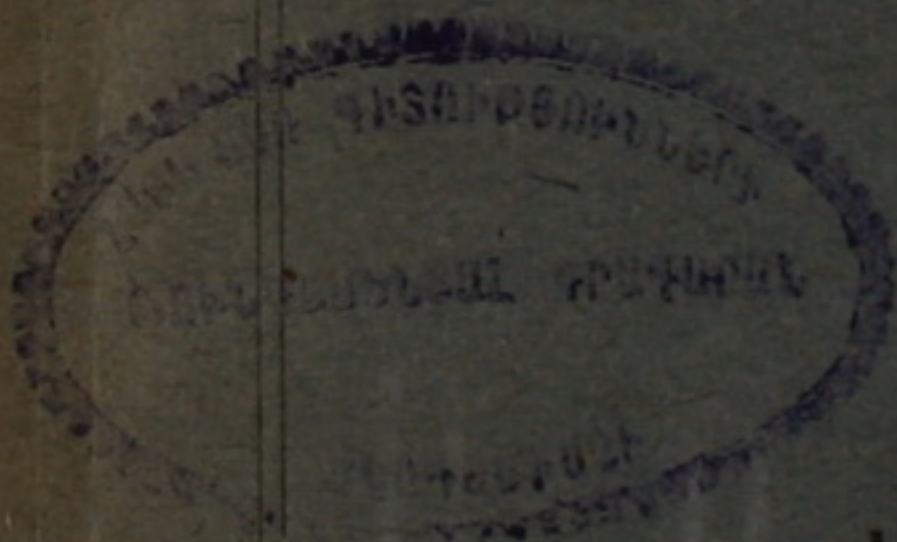

Ծ Ր Ա Ք Ի Ր

Ա Ջ Ա Տ Ա Կ Ա Ն

Կ Ո Ւ Ս Ա Կ Ց Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

ՄԼ
832

Կ. ՊՈԼԻՍ

1921

Ծ Ր Ա Փ Ի Ր

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Ն Պ Ա Տ Ա Կ

Յօդ. 1.— Ազատական կուսակցութեան ընդհանուր նպատակն է՝ պաշտպանել Հայ Ազգին քաղաքական, տնտեսական ու քաղաքակրթական շահերը, որոշ դաւանանքով եւ սկզբունքներով:

Դ Ա Ի Ա Ն Ա Ն Ք

Յօդ. 2.— Կուսակցութեան դաւանանքը ազգայնականութիւնն է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

Ա.— Միացեալ Հայաստանի անկախութեան իրականացումն ու հողային ամբողջութեան տիրացումը հետապնդել:

Բ.— Քաղաքակիրթ աշխարհին եւ դրացի ազգերու հետ տեւական բարւոք յարաբերութիւններ մշակել:

Գ.— Անհատին դէպի պետութիւնը, եւ պետութեան դէպի անհատը, պարտականութիւններն ու իրաւունքները ճշդել՝ արժեցնելով անձի ազատութիւնը՝ լայն սահմանի մէջ, եւ ապահովելով բնակարանի անձեռնմխելիութիւնը:

Դ.— Կատարեալ ազատութիւն՝ գումարուեալ

լու, խօսելու, գրելու, եւ քաղաքական ու տնտեսական ընկերակցութիւններ կազմելու:

Ե.— Պետութեան ձեւը՝ հանրապետութիւն, հիմնուած ժողովուրդի վեհապետութեան սկզբունքին վրայ, օրէնսդրական, դատարանական եւ գործադիր իշխանութեան բաժանումներով:

Զ.— Ընդհանուր, ուղղակի, գաղտնի եւ հաւասար քուէարկութիւն:

Է.— Ամէն հայ քաղաքացի, այր թէ կին, իրաւունք ունի ընտրելու եւ ընտրուելու:

Այս իրաւունքէն կը զրկուին ռեւագործները, մտագարներն ու պետութեան դէմ դաւաճանողները, որոնք դատարանական դատապարտութիւն կրած են:

Ը.— Օրէնսդրական ամէն կարելի միջոցներով ամենախիստ պատիժներ սահմանել պետական եւ քաղաքապետական անպարտաճանաչ ու զեղծարար պաշտօնեաներու համար:

Թ.— Բոլոր դատարաններու նուիրական ու անբռնաբարելի հանգամանքը ապահովել:

Ժ.— Կրօնքը պետութենէն անջատ է: Երկրին քրիստոնեայ եւ ոչ-քրիստոնեայ տարրերուն միջեւ չկրնար խտրութիւն գոյութիւն ունենալ՝ քաղաքական եւ քաղաքացիական պարտականութիւններու եւ իրաւունքներու տեսակէտով: Օրէնքին կը ձգուի բանաւոր կանխազգշութիւնը՝ ապահովուելու համար կեղծ ու անհարազատ քաղաքացիութեան դէմ:

ԺԱ.— Հայաստանի պաշտօնական լեզուն հայերէնն է:

ԺԲ.— Զօրապաշտական ոգիին դէմ ենք. բայց հայրենիքի պաշտպանութեան եւ ներքին կարգապահութեան համար գործօն բանակի մը կազմութիւնը եւ պահեստի ուժի ՝ը գոյութիւնը անհրաժեշտ կը նկատենք:

ԺԳ.— Բանակը քաղաքական ազդեցութիւններէ զերծ պէտք է ըլլայ եւ պէտք չէ զբաղուի քաղաքականութիւնով: Խաղաղ ժամանակները զինուորը կը գործադրէ քուէարկելու իր քաղաքացիական իրաւունքը. պատերազմի միջոցին այդ իրաւունքը կ'առկախուի:

ԺԴ.— Մեր կուսակցութիւնը ապադասակարգային է: Ամէնքին բանաւոր ու արդար իրաւունքներուն պաշտպանութիւնը կը կազմէ առանցքը մեր ձգտումներուն ու աշխատութիւններուն:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

Ա.— Ամէն կարելի միջոցներով ջանալ որ հայ գիւղացին կարենայ հողատէր ըլլալ եւ բարեկեցիկ վիճակի մը տիրանալ՝ իր աշխատանքին արդիւնքը լիուրի վայելելով:

Բ.— Օրէնսդրական միջոցներով, հողի անհատական սեփականատիրութեան սահման մը որոշել, նպատակ ունենալով որ գիւղացի տարրը ճորտական դրութեան ենթարկուելու վտանգէն միանգամընդմիջտ ազատ մնայ եւ հողը դադրի շահագիտական շահագործումի առարկան ըլլալէ:

Գ.— Բոլոր հողերը տեսականօրէն պետութեանն են, եւ հանրային պէտքի մը համար պետութիւնը ազատ է գրաւելու հողը, արդար հատուցումն ընելով հողին ժամանակաւոր տիրոջ:

Դ.— Օրական 8 ժամուան աշխատանք:

Ե, Շաբաթուան մէջ միայն 6 օր գործելու օրէնք:

Զ.— Գործարաններու մէջ առողջապահիկ օրէնքներու կիրարկում եւ բժշկական անմիջական օգնութիւն՝ արկածեալներու եւ հիւանդներու համար:

Է.— Բանուորներու ընդհանուր ապահովագրութիւն, արկածի, հիւանդութեան եւ ծերութեան դէմ:

Ը.— Հանգստաթոշակ բոլոր գործաւորներուն՝ աշխատանքի որոշ ժամանակաշրջանէ մը վերջ:

Թ.— Լիակատար հատուցում՝ գործարաններու մէջ զգուշական միջոցներու պակասին հետեւանքով մնասուած գործաւորներուն:

Ժ.— Աշխատանքի ձրի պաշտօնասենեակներ, գործ հայթայթելու համար անգործներուն:

ԺԱ.— Հայրենիքի շահերուն տեսակէտով կարելի եղածին չափ նպաստաւոր պայմաններով, օտար դրամագլուխներու ներմուծումը՝ յօգուտ նարտարարութեան եւ հանրօգուտ շինութեանց:

ԺԲ.— Ամէն կարելի միջոցներով փութացրնել Հայաստանի մէջ երկրագործական ու ար-

հետապահան վարժարաններու եւ գործնական
վարժոցներու հաստատութիւնը:

ԺԳ.— Աշխատիլ բոլոր երկրին մէջ տարա-
ծելու՝ գործակցական ընկերութիւններ (co-opé-
rati^v):

ԺԴ.— Դրամագլխի գոյութիւնը ընդունելով
հանդերձ՝ օրէնսդրական միջոցներով կառավա-
րական խիստ ու իրական հակակշիռ պահել
անոր վրայ, մանրավաճառներու, եւ գործաւոր-
ներու ու քանուորներու օրինաւոր շահերը պաշտ-
պանելու համար:

ԺԵ.— Որոշել շահի առաւելագոյն չափ մը,
որմէ աւելի ո՛ր եւ է շահ դատապարտելի նկատ-
ուի օրէնքին առջեւ:

ԺԶ.— Որոշել օրավարձքի նուազագոյն չափ
մը եւ վարձքի քանակը աւելցնել գործատիրոջ
ըրաժ շահին համեմատութեամբ:

ԺԷ.— Մասնաւոր օրէնսդրութիւն՝ կանանց
եւ տղոց աշխատութեան համար:

ԺԸ.— Հանքերու, երկաթուղիներու, հե-
ռագրի, փոսդի, քաղաքային ջուրի, լոյսի, եւ
նմանօրինակ հիմնարկութիւններու տէրը՝ պե-
տութիւնն է, որ կրնայ, սակայն, ի հարկին ա-
նոնց շահագործումը մասնաւոր ընկերութիւն-
ներու կամ անհատներու փոխանցել՝ որոշ պայ-
մանաժամով միայն:

ԺԹ.— Փութացնել հանրակառքերու, երկա-
թուղիներու եւ խնուղիներու շինութիւնը, հան-
քերու շահագործումը, հեռագրի եւ հեռաձայնի

ցանցերու հաստատութիւնը, ճահիճներու ցամաքեցումը, անջրդի հողերու ոռոգումը, եւ այլն:

Ի. Մաքսային չափաւոր հովանաւորիչ (protecti^o) դրութիւն մը ընդունիլ, հայկական ճարտարարուեստը պաշտպանելու եւ քաջալերելու նպատակով:

ԻԱ. — Խիստ չնչին մաքս նշանակել այն ապրանքներուն վրայ, որոնք Հայաստանի մէջ երբէք չեն արտադրուիր կամ ձեռագործուիր:

ԻԲ. — Փոխադարձութեան սկզբունքին վրայ ազատ մաքսային դրութեան համաձայնութիւն գոյացնել բարեկամ երկիրներու հետ:

ՔԱՂԱՔԱԿՐԹԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

Կրթութիւն եւ Մշակոյթ

Ա. — Մտաւորական հողի վրայ, որուն մէջ կը հասկնանք նաեւ գեղարուեստը, հայ ժողովուրդի զարգացման եւ անոր ինքնատիպ մշակոյթին մղում տալ երկրորդական եւ մասնագիտական թէ՛ հանրային եւ թէ՛ մասնաւոր վարժարաններու, յարաններու, հանրային ծրի դասախօսութիւններու եւ գրադարաններու հիմնարկութեամբ:

Բ. — Երկսեռ վարժապետանոցներ հաստատել:

Գ. — Նախնական կրթութիւնը ընդհանուր, պարտաւորիչ եւ ծրի:

Դ. — Միջնակարգ կրթութիւնը նոյնպէս ծրի, բայց կամաւոր:

Ե.— Փնտռել, գտնել եւ պահել հայկական ամէն տեսակ հնութիւններ:

Զ.— Քաջալերել գիտական խնդարկութիւնները:

Է.— Քաջալերել գիտական միջոցներու եւ գիւտերու գործածութիւնը ճարտարարուեստներու, երկրագործութեան եւ գիւղատնտեսութեան մէջ:

ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ

Ա.— Մեր կուսակցութիւնը ազգայնական եւ ազատական է:

Բ.— Ազգայնական ըսելով կը հասկնանք՝ Ազգին անհատականութիւնը եւ անոր օրինաւոր շահերն ու իրաւունքները աննկուն պաշտպանելու ձգտումը, յարգելով, նոյն ատեն, ո՛ր եւ է տարբեր ժողովուրդի իրաւունքները եւ խղճմորէն զգուշանալով ուրիշին շահերուն վնաս հասցրնելէ:

Գ.— Ազատական ըսելով կը հասկնանք՝ չթոյլատրել ո՛ր եւ է օրէնսդրական կամ վարչական կարգադրութիւն, որ պիտի ձգտի անհատներու կամ հաւաքականութիւններու ֆիզիքական, մտաւորական եւ բարոյական կարողութիւններու կիրարկումին իրաւունքը խափանել:

Բաց միտք մը ունենալ նոր գաղափարներու, լայն աշխարհահայեացքներու եւ յառաջդիմական գործերու մասին, որոնք կարելի պիտի ըլ-

լայ սակայն որդեգրել եւ կիրարկել՝ հայ աշխարհին քաղաքական եւ տնտեսական պայմաններն ու միջավայրը նկատի առնելով:

Դ.— Քաղաքական, տնտեսական ու ընկերային բարեփոխումներու համար կ'ընդունինք բարեշրջումի եղանակը եւ դէմ ենք բռնութեամբ ու բիրտ ուժով յեղակարծ փոփոխութիւններ պարտադրելու եղանակին:

Ե.— Անհատական սեփականատիրութեան սկզբունքն ու անհատական ձեռնարկութեան իրաւունքը ջիղը կը նկատենք տնտեսական յառաջդիմութեան, իսկ տնտեսական կեանքի մէջ հաւասարակշռութեան ու ներդաշնակութեան պահպանման համար կ'ընդունինք կառավարական հակակշռի եւ միջամտութեան իրաւունքը եւ կազմութիւնը բանուորական ու գործատիրական յանձնախումբերու, որոնք կառավարական միջամտութենէն առաջ բանակցին, ծագած խնդիրները լուծելու եւ խոչընդոտները բառնալու համար:

Այս ծրագիրը վերաքննելի է Ազատական Կուսակցութեան Է. Բ. Ընդհանուր Պատգամաւորական Ժողովին կողմէ:

